

Dades del document

Investigador: Abelló, Teresa

Data de publicació: 2012-10-20

Descripció

A les darreres dècades del segle XIX, el terrorisme va irrompre amb força en bona part d'Europa, lligat a la difusió del concepte de la "propaganda pel fet" i al anarquisme més individualista. Era un fenomen terrorista que, de manera solapada, havia gestat el sentiment de frustració col·lectiva davant la situació crítica que vivia la classe obrera i la falta de respostes vàlides per part dels governs; arreu s'estenia la idea que davant el fracàs de l'acció col·lectiva, podien ser forts en la lluita individual. La idea de la "propaganda pel fet" s'havia començat a introduir entre alguns sectors anarquistes després del trencament de l'Associació Internacional de Treballadors (AIT); es comença a teoritzar en un congrés celebrat l'any 1876 a la ciutat suïssa de Berna; allí, els representants italians defensaren la necessitat de portar a terme grans actes de propaganda que impactessin entre la societat, cosa que, d'una manera difosa, es va traduir en la decisió de donar suport a accions violentes i actes insurreccionals portats a terme per una minoria amb l'objectiu de precipitar la revolució. Els anys següents hi hagué arreu, però sobretot a França, una important excitació propagandística exaltant la violència com a eina revolucionaria, i alguns periòdics van començar a explicar als seus lectors la manera de fabricar bombes i artefactes per ajudar a la causa. El tema es posà novament sobre la taula de debat en la reunió secreta que representats de l'anarquisme internacional van celebrar a Londres el juliol de l'any 1881, en un clima d'insurrecció latent incrementat pel regicidi que els nihilistes acabaven de perpetrar a Rússia (assassinat del tsar Alexandre II). El congrés de Londres es pronuncià a confosament a favor de la insurrecció i la "propaganda pel fet" s'individualitzà. Els anys següents brots insurreccionals i esclats de violència es van produir sense treva. Finalment, a la dècada dels noranta Europa, però particularment França i Espanya, es va veure atacada per la febre dels atemptats, resultat de la interpretació que cada grup i/o individu feu de les resolucions del Congrés de Londres i de la importància que allí es donà a la utilització de la dinamita com a instrument revolucionari. A França el moment culminant es produí amb els atemptats contra representants del món de la judicatura perpetrats per Ravachol fins que fou arrestat (1892) i amb la bomba que August Vaillant llançà en l'hemicicle de la Cambra de Diputats i l'assassinat del President M. F. Sadi Carnot a mans de Geronimo Caserio (1894). Paral·lelament, de manera imprecisa i no compartida per tot el col·lectiu, hi havia una certa tolerància vers la violència dirigida contra els que ostentaven el poder o el que el simbolitzava, i

fins i tot una exaltació de l'estètica de la destrucció en l'imaginari que allò portaria a la revolució. En aquest context, es destacable l'expressió del poeta Laurent Tailhade pronunciada després de l'atemptat de Vaillant a la Cambra de Diputats francesa: Qu'important les victimes, si le gest est beau!. A Espanya, i particularment a Barcelona, la situació de l'obrerisme ajudava a fomentar accions d'aquest tipus. La clandestinitat a que s'havien vist abocades durant anys les organitzacions obreres fomentaven el radicalisme dins d'un obrerisme que no havien sabut captar els republicans, i el fracàs de les primeres jornades reivindicatives de l'1 de maig, (enmig d'una gran conflictivitat laboral i de postures intransigents per part de la patronal) contribuïren a estimular actuacions individualistes i desesperades, que responien al mesianisme de que estaven imbuïts alguns anarquistes. Aquí, l'esclat de bombes i artefactes s'havia iniciat a finals de la dècada dels vuitanta; agafà especial virulència a partir de 1891 i no s'aturà fins el 1897, des pres de l'assassinat del que havia estat cap del Consell de Ministres, D. Antonio Cánovas del Castillo a mans d'Angiolillo al balneari de Santa Àgueda (Guipúscoa) i del atemptat de Ramon Sempau contra el tinent Portas a Barcelona, però es tornaria a reanudar amb el nou segle. En aquesta espiral de violència, en aquells anys els atemptats més notoris foren els que es produïren a Barcelona: el 24 de setembre de 1893 Paulino Pallás atemptà contra el Capità General Arsenio Martínez Campos, que en sortí il·lès; uns mesos després Santiago Salvador contra el públic del Liceu enmig d'una representació (7 de novembre); finalment, el 7 de juny de 1896, es produí l'atemptat més sagnant quan un desconegut llançà una bomba al pas de la processó del Corpus Cristi pel carrer de Canvis Nous.

Bibliografia

Abelló Güell, Teresa. ***Les relacions internacionals de l'anarquisme català (1881-1914)***. Barcelona: Edicions 62, 1987.

Avilés, Juan; Herrerin, Ángel (eds.). ***El nacimiento del terrorismo en Occidente: anarquía, nihilismo y violencia revolucionaria***. Madrid: Siglo XXI, 2008.

Dalmau, Antoni. ***El procés de Montjuïc: barcelona al final del segle XIX***. Barcelona: Editorial Base, 2010.

Núñez Florencio, Rafael. ***El terrorismo anarquista (1808-1909)***. Madrid: Siglo XXI, 1983.

Romero Maura, Joanquín. **"La Rosa de fuego": el obrerismo barcelonés de 1899 a 1909** . Madrid: Alianza, 1989.